

Hoe komt de cultuursector uit de coronacrisis?

Samenvatting

In de publicatie [Hoe komt de cultuursector uit de coronacrisis?](#) inventariseert de Boekmanstichting wat we per 16 april 2020 al weten over de korte- en langetermijnevolgen van de coronacrisis voor de cultuursector, en over de effectiviteit van reeds aangekondigde steunmaatregelen. Daarnaast gaat de publicatie in op wat we juist nog niet weten: vragen die beantwoord zouden moeten worden om de gevolgen van de coronacrisis op de lange termijn beter in beeld te krijgen en beleid adequaat in te richten. Dit document vormt een samenvatting van deze publicatie, waarbij de genoemde onderzoeksvragen zijn verzameld in de kaders aan de zijkant van de tekst. De Boekmanstichting blijft de komende tijd werken aan de antwoorden op deze vragen, en nodigt ook anderen binnen de sector uit om hieraan bij te dragen. Op deze manier kunnen we samen zicht krijgen in de beste manier om de sector deze crisis niet alleen te laten overleven, maar er ook sterker uit te laten komen.

De coronacrisis raakt de cultuursector hard. Bedrijven en instellingen moesten sluiten, opdrachten werden geannuleerd en evenementen werden afgelast of uitgesteld. De gevolgen hiervan zijn door keteneffecten in de gehele sector voelbaar: als bijvoorbeeld een theater sluit, lopen ook leveranciers en freelancers die normaal gesproken goederen en diensten leveren inkomsten mis. Geschat wordt dat de inkomstenderving voor de gehele sector tot 1 juni 969 miljoen euro bedraagt.

Tegelijkertijd blijven er kosten bestaan. Daarbij gaat het om normale bedrijfskosten en kosten voor levensonderhoud, maar soms ook om betalingsverplichtingen van grote investeringen die reeds gedaan zijn voor het voorjaar of de (festival)zomer. Omdat de financiële reserves in de sector veelal klein zijn, dreigt dan ook faillissement voor een aanzienlijk deel van de culturele organisaties.

Ook op langere termijn zijn financiële problemen te verwachten. Het is voor aanbieders van cultuur op dit moment veel moeilijker om nieuw aanbod voor het komende seizoen te ontwikkelen, te produceren en te programmeren. Bovendien hebben veel aanbieders nu minder

Vragen voor de kortere termijn

Hoe krijgen we een zo goed mogelijk beeld van de gedeelde inkomsten, ook na afloop van de huidige maatregelen?

Wat betekent de coronacrisis voor de werkgelegenheid in de culturele sector?

In welke mate en op welke manier weten culturele organisaties en ondernemers gemiste inkomsten door andere inkomsten te ondervangen?

Laten mensen abonnementen en lidmaatschappen voor culturele diensten en verenigingen in deze periode door lopen of zetten ze deze (tijdelijk) stop?

Schenken mensen meer aan cultuur, bijvoorbeeld door 'vriend' te worden of het geld van geannuleerde tickets niet terug te vragen?

Hoe gaan fondsen en sponsors van culturele organisaties om met de huidige periode?

In welke mate blijven werkgevers en opdrachtgevers werknemers, zelfstandigen en leveranciers doorbetalen?

Hoe groot en acuut zijn de liquiditeitsproblemen van organisaties, ondernemers en werkenden in de culturele sector?

Welk effect hebben online initiatieven van culturele organisaties? Wordt hiermee alleen het bestaande of juist ook een nieuw publiek bereikt?

Welke verwachtingen heeft het publiek over hun culturele deelname na beëindiging van de maatregelen rondom het coronavirus?

Wat doen scholen aan kunst- en cultuureducatie in de tijd dat ze dicht zijn, en hoe zetten ze dit voort als ze weer open gaan?

Hoe bereiden programmeurs zich voor op het volgende culturele seizoen?

Hoe zijn inkomsten in de culturele sector gewoonlijk over het jaar verdeeld, en wie wordt binnen de sector het zwaarst getroffen doordat de inkomsten in het voorjaar wegvallen?

Welk deel van de inkomstenmix van makers in de culturele en creatieve sector blijkt nu het meest kwetsbaar?

Hoe wordt naast de publiek gefinancierde kant van de sector, ook de commerciële kant voldoende ondersteund?

gelegenheid om bijvoorbeeld zichzelf in de kijker van opdrachtgevers te spelen of nieuwe leerlingen te werven. Dit betekent dat de culturele agenda het komende seizoen mogelijk leger dan gebruikelijk zal zijn.

Daarnaast is het de vraag hoe het publiek om zal gaan met het aanbod dat er wel is. Sowieso lijken volle zalen moeilijk te realiseren in de anderhalvemetersamenleving, maar daarnaast is de kans groot dat het publiek nog ruime tijd drukken plekken vermijdt. Ook kan een economische recessie ertoe leiden dat consumenten en bedrijven aankopen en opdrachten minderen of uitstellen.

Om deze redenen zouden inkomsten nog langere tijd op een lager niveau kunnen liggen. Complicerende factoren zijn dat organisaties, ondernemers en makers het normaal gesproken vrij drukke voorjaar geen financiële reserve hebben kunnen opbouwen voor de doorgaans rustigere zomermaanden, en dat veel organisaties vouchers gaan verstrekken voor geannuleerde voorstellingen. Hoewel deze op korte termijn liquiditeitsproblemen kunnen voorkomen, is het mogelijk dat ze in het komende seizoen de reguliere kaartverkoop drukken.

Tot slot zijn er mogelijke langetermijneffecten voor de sector die goed zijn om in de gaten te houden, maar waar momenteel nog weinig met zekerheid over te zeggen valt. Hoe zal de omgang met digitaal cultureel aanbod, dat op dit moment massaal gratis wordt aangeboden, er na de coronacrisis uit gaan zien? Zal er meer nadruk komen te liggen op publieksinkomsten om gemiste omzet te compenseren? Wat heeft dit voor invloed op het artistieke aanbod? En wat betekenen huidige steunmaatregelen voor publieke financiering op de langere termijn?

Generieke steunmaatregelen

Voor zowel de economie in het algemeen als de cultuursector in het bijzonder zijn verschillende steunmaatregelen aangekondigd of reeds in werking getreden. Hoewel deze de acute financiële problemen voor een deel verlichten, kennen de maatregelen op dit moment nog de beperking dat ze niet altijd even goed aansluiten bij de culturele praktijk. Daardoor wordt niet iedereen in de sector er even goed mee geholpen.

Zo heeft de Tijdelijke Overbrugging Zelfstandig Ondernemers (TOZO) als vereiste dat zzp'ers minstens 1.225 uur per jaar in hun praktijk werken. Makers binnen de cultuursector hebben echter vaak een hybride

beroepspraktijk met verschillende soorten werkzaamheden, waardoor ze dit criterium mogelijk niet altijd halen. Ook sluit de manier waarop het zelfstandig ondernemerschap in de culturele sector wordt ingevuld, niet altijd goed aan bij de bedrijfseconomische logica van waaruit deze maatregel is ingericht.

Ook de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS) kent vereisten die het voor sommige organisaties onmogelijk maken een aanvraag te doen. Het woonadres van de degene die de aanvraag doet, mag bijvoorbeeld niet hetzelfde zijn als het adres van de onderneming. Dit is problematisch voor reizende gezelschappen, die soms geen andere uitvalsbasis hebben. Daarnaast sloot de regeling in eerste instantie bepaalde beroepsgroepen binnen de sector uit, maar hierop zijn op een later moment alsnog aanvullingen gekomen.

Specifieke steunmaatregelen

Naast deze generieke maatregelen zijn er twee specifieke pakketten met steunmaatregelen voor de sector toegezegd. Het eerste pakket van 27 maart was vooral gericht op coulance richting meerjarig gesubsidieerde instellingen en opschorting van de huur van rijksmusea. Het tweede pakket van 15 april betrof een extra investering van 300 miljoen euro, bedoeld om culturele instellingen 'van vitaal belang' door de eerste maanden van de coronacrisis heen te helpen, te investeren in het komende culturele seizoen, en de werkgelegenheid zoveel mogelijk in stand te houden.

Hoewel deze maatregelen zeer welkom zijn en hopelijk een groot deel van het stelsel overeind helpen houden, zijn ze vooralsnog vooral gericht op de grotere, gesubsidieerde instellingen. Het is de bedoeling dat het extra geld bijvoorbeeld via opdrachten door zal sijpelen naar kleinere instellingen en makers, maar het is afwachten hoe dat in de praktijk uit zal pakken. Ook is het de vraag of private partijen met de huidige maatregelen het hoofd boven water zullen kunnen houden, aangezien zij vooralsnog enkel steun in de vorm van verruimde leenmogelijkheden krijgen.

Er moeten moeilijke keuzes gemaakt gaan worden. Binnen welke infrastructuur is het best te faciliteren dat het nemen van deze keuzes daadwerkelijk als gemeenschappelijke inspanning van de culturele en creatieve sector als geheel wordt ervaren?

Vragen voor de langere termijn

Wat betekent de coronacrisis voor de mentale gezondheid van werkenden in de cultuursector, en voor het vertrouwen dat zij voor hun verdere carrière in deze sector hebben?

Weten alle makers en organisaties hun publiek even goed online te bereiken, of ontstaat er een nieuwe ongelijkheid tussen makers en organisaties die hun werk in meer of mindere mate digitaal kunnen voortzetten?

Op welke wijze kunnen freelancers in de culturele en creatieve sector het best gefaciliteerd worden binnen de DBA? Of moet voor hen een aparte regeling uitgewerkt worden?

Zijn de verantwoordelijkheden rondom betaling van freelancers bij bemiddelende organisaties die tussen de freelancers en betalende klanten zitten, goed genoeg geregeld?